

TIESA PASAKIUS

TARPTAUTINIS BESTSELERIS

ROMANAS

ISTORIJA, KUPINA VILTIES, KURIOS MUMS
VISIEMS ŠIUO METU TAIP REIKIA
WOMAN & HOME

CLARE POOLEY

baltos lankos

Clare Pooley

Tiesą pasakius

romanas

Iš anglų kalbos vertė Rita Pilkauskaitė

baltos lankos

Monika

Ji bandė grąžinti sąsiuvinį. Vos tik pastebėjo paliktą, nusivijo nepaprastą jo šeiminingą. Bet šis jau buvo spėjęs dingti. Nuostabu – toks senas, o taip greitai vaikšto. Galbūt pats nenorėjo būti pasivytas.

Paprastas šviesiai žalias pratimų sąsiuvinis, Monika į tokį užsirašydavo namų darbus. Klasės draugai tokius sąsiuvinius apipaišydavo širdelėmis, gėlėmis ir naujų meilių vardais, tačiau Monika nemėgo paišinėti. Ji saugodavo savo sąsiuvinius ir užrašų knygeles.

Ant viršelio kaligrafiškai išraityti puikavosi du žodžiai:

Nuoširdumo projektas

Kampe apačioj mažesnėmis raidelėmis buvo užrašyta data – 2018 m. spalio. Gal viduj bus adresas ar bent pavardė, pamanė Monika, galės grąžinti. Nors niekuo neišsiskiriantis, sąsiuvinis vis tiek atrodė svarbus.

Ji atvertė viršelį. Pirmame puslapy tebuvo kelios pastraipos.

Ar tikrai pažįstate šalia gyvenančius žmones? Ir ar jie gerai jus pažįsta? Ar bent žinote, kuo kaimynai

vardu? Ar pastebėtumėt, jeigu juos ištikytų bėda ar kelias dienas jie nebūtų išėję iš namų?

Visi meluoja apie savo gyvenimą. Kas būtų, jei, užuot melavę, sakytumėt tiesą? Svarbiausią dalyką apie save, nuo ko priklauso visa kita jūsų gyvenime? Ne socialiniame tinkle, o šalia esantiems žmonėms?

Turbūt nieko nenutiktų. O galbūt atvirai pasipasakojus jūsų gyvenimas arba gyvenimas to žmogaus, kurio dar nepažįstate, pasikeistų.

Štai ką noriu išsiaiškinti.

Monika troško atsiversti kitą pasakojimo puslapį, tačiau kavinėje šiuo dienos metu būna daug žmonių, todėl reikia skubėti aptarnauti, kad nesusidarytų grūstis. Nes būtų beprotnamis. Padėjo sąsiuvinį prie valgiaraščių ir įvairių tiekėjų paliktų reklaminių lankstinukų šalia kasos aparato. Paskaitys vėliau, kai turės laiko susikaupti.

Monika įsitaisė ant sofos savo bute virš kavinės, vienoje rankoje laikė didžiulę taurę baltojo vyno, o kitoje – rastą sąsiuvinį. Rytą perskaityti klausimai nedavė ramybės reikalaudami atsakymų. Visą dieną praleisdavo šnekučiuodamasi su žmonėmis, patiekdama jiems kavą ir pyragėlius, plepėdama apie orus, dalydamasi naujienomis apie įžymybes. Bet kada pastarąjį kartą kam nors pasakė ką nors tikrai svarbaus? Ir ką iš tikrųjų žino apie savo klientus, be to, ar jie geria kavą su pienu ar be jo, o arbatą su cukrum. Ji atvertė kitą sąsiuvinio puslapį.

Esu Džulianas Džesopas. Man septyniasdešimt devyneri, aš menininkas. Jau penkiasdešimt

septynerius metus gyvenu namelyje Čelsio Studijose Fulamo kelyje.

Tai svarbiausi faktai, o iš tiesų ESU VIENIŠAS.

Dažnai ištisomis dienomis neturiu su kuo pasišnekėti. Kartais, kai tenka kalbėti (tarkim, kas nors skambina siūlydamas draudimo paslaugas), mano balsas būna prikimęs, nes apleistas gerklėje susitraukė ir bemaž jau negyvas.

Sendamas pasidariau nematomas. Visada būdavau dėmesio centre, todėl dabar taip sunku išverti. Anksčiau visi mane atpažindavo. Man nereikėdavo prisistatyti, nes vos įžengdavau pro duris, aplinkiniams vogčiomis žvilgčiojant, mano vardas pašnibždomis keliaudavo iš lūpų į lūpas.

Mėgdavau stabtelėti prie veidrodžių arba iš lėto praeiti pro parduotuvių vitrinas, grožėdamasis palto sukirpimu ir banguotais plaukais. O dabar netikėtai pamatęs savo atspindį, vos atpažįstu. Likimo ironija, kad Merė mirė šešiasdešimties, palyginti jauna, nors būtų džiugiai susitaikiusi su neišvengiamai artėjančia senatve, o aš vis dar čia, priverstas matyti, kaip lėtai dūlėju.

Kaip menininkas, stebiu žmones. Analizuoju jų santykius ir suvokiau, kad visada būna jėgos pusiausvyra. Vienas partneris labiau mylimas, o kitas labiau myli. Aš norėjau būti labai mylimas. Dabar suprantu, Merė man buvo kaip kažkas savaimė suprantama, paprasta, sveika, rausvaskruosčio grožio, patikima ir dėmesinga. Tik kai jos neliko, išmokau ją vertinti.

Monika girkštelėjo vyno ir pervertė lapą. Džulianas jai nelabai patiko, nors jį užjautė. Vis dėlto įtarė, kad jam būtų priimtinesnė antipatija, o ne gailestis. Skaitė toliau.

Kai Merė čia gyveno, mūsų namelyje visada būdavo svečių. Kaimynų vaikai atbėgdavo, mat Merė lepindavo juos pasakomis, patarimais, gazuotu uogų gėrimu ir kukurūziniais traškučiais. Ne tokie įžymūs kaip aš draugai menininkai nieko nepranešę nuolat užsukdavo papietauti kartu su naujomis mano pozuotojomis. Merė apsimesdavo maloniai priimanti kitas moteris, todėl turbūt tik aš pastebėdavau, kad prie kavos jų niekada nevaišina šokoladiniais saldainiais.

Mudu visada turėdavom ką veikti. Eidavom susitikti su draugais į Čelsio menų klubą arba į Karaliaus kelio ir Slouno aikštės restoranėlius ir butikus. Merė dirbo akušere, ir dirbo daug, o aš keliaudavau po šalį tapydamas portretus žmonių, manančių, kad jie verti įsiamžinti būsimoms kartoms.

Septintojo dešimtmečio pabaigoje kiekvieną penktadienį penktą valandą eidavom į didžiules Bromtono kapines susitikti su draugais, keturi jų kampanijai remiasi į Fulamą, Čelsį, Pietų Kensingtoną ir Erls Kortą, todėl ten būdavo patogu visiems susitikti. Prie admirolo Anguso Vaitvoterio kapo sugalvodavom, ką veiksime savaitgalį. Nepažinojom admirolo, bet ant jo paskutinio atilsio vietos buvo uždėta išpūdinga horizontali juodo marmuro

plokštė, mums atstojanti puikų stalą pasidėti gėrimams.

Tiesą sakant, numiriau kartu su Mere. Neatsiliepdavau į skambučius, neskaitydavau laišku. Dažai ant paletės uždžiūvo ir vieną ilgą naktį neištveręs sunaikinau visus nebaigtus tapyti paveikslus, suplėšiau juos į spalvotus kaspinus, paskui Merės siuvimo žirkėmis sukarpiau į konfeti. Kai pagaliau po penkerių metų išlindau iš savo kokono, senieji kaimynai buvo išsikraustę, draugai numoję į mane ranka, agentas nurašęs, tuomet ir suvokiau tapęs nepastebimas. Mano metamorfozė buvo atvirkštinė – iš drugelio į vikšrą.

Iki šiol kiekvieną penktadienį prie admirolo kapo pakeliu Merės mėgto airiško likerio „Baileys“ taurelę, tačiau dabar ją pakeliu tik aš ir praėjusių laikų šmėklos.

Štai tokia mano istorija. Prašom nesivaržyti ir išmesti ją į šiukšliadėžę popieriui. O gal nuspręsite taip pat atvirai išsipasakoti ir perduosite mano sąsiuvinį kam nors kitam. Galbūt jūs, visai kaip aš, pasijusite dvasiškai išsilaisvinę.

Nuo jūsų priklauso, kas bus toliau.

Monika

Ji bemat paguglino jo pavardę. Vikipedijoje Džulianas Džesopas buvo pristatomas kaip portretistas, septintajame ir aštuntajame dešimtmetyje pagarsėjęs nekokia reputacija. Sleido dailės mokykloje mokėsi pas Liucianą Froidą. Sklido kalbos, kad juodu daug metų vienas kitą įžeidinėdavo, neva dėl moterų. Liucianas buvo gerokai žymesnis dailininkas, tačiau Džulianas septyniolika metų jaunesnis. Monika pagalvojo apie Merę, išvargusią po ilgos pamainos priimant naujagimius ir spėliojančią, kur jos vyrelis. Jei atvirai, Monikai ji šiek tiek panaši į mazgotę. Juk galėjo ją mesti. Ir nebe pirmą kartą sau priminė – ne taip blogai gyventi vienai.

Nacionalinėje portretų galerijoje kurį laiką parodoje „Liuciano Froido Londono mokykla“ kabojo Džuliano autportretas. Monika padidino atvaizdą ir štai jis, vakar rytą kavinėje matytas vyras, visas glotnutis, lyg razina vėl būtų atvirtusi į vynuogę. Maždaug trisdešimtmetis Džulianas Džesopas, aukštytyn glotniai sušukuoti šviesūs plaukai, kaip skustuvas aštrūs skruostikauliai, truputį pašaipios lūpos ir skvarbios mėlynos akys. Kai vakar į ją pažvelgė, atrodė, lyg knistūsi po jos sielą. Ji šiek tiek sutriko, nes tuo metu aiškino, kuo keksas su mėlynėmis pranašesnis už trapų „Milijonieriaus“ pyragaitį.

Monika žvilgtelėjo į laikrodį ant rankos. Buvo be dešimt penkios.

– Bendži, ar gali pabūti kavinėje dar kokį pusvalandį? – paklausė savo baristo.

Nelaukdama, kol jis linktelės, apsilviko paltą. Eidama per kavinę Monika įdėmiai nužvelgė stalus, nuo dvylikto stalo paėmė didžiulį torto „Raudonasis aksomas“ trupinį. Kaip jo nepastebėjo? Išėjusi į Fulamo kelią nuspiegė trupinį balandžiui.

Monika retai sėdėdavo antrame autobuso aukšte. Ji išdėdžiai laikėsi saugos ir sveikatos taisyklių, o lipti laiptais judančioje transporto priemonėje atrodė nebūtina rizika. Tačiau šį kartą jai reikėjo pasižvalgyti.

Guglo žemėlapyje stebėjo, kaip Fulamo keliu link Čelsio Studijų iš lėto juda mėlynas taškas. Autobusas sustojo prie Fulamo alėjos ir važiavo toliau link Stamfordo tilto. Priešais dunksojo didžiulė šiuolaikinė Čelsio futbolo klubo meka, o jos šešelyje tarp dvejų atskirų vartų – Čelsio klubo sirgaliams ir atvykėlių klubų sirgaliams – neįtikimai įspraustas už senos mūrinės sienos, pro kurią Monika daugybę kartų buvoėjusi, glaudėsi mažytis tobulai suplanuotas menininkų studijų ir kotedžų kvartalas.

Bent kartą džiaugdamosi lėtu eismu, Monika bandė išsiaiškinti, kuriame iš tų namų gyvena Džulianas. Vienas stovėjo kiek atokiau ir atrodė pavargęs, visai kaip Džulianas. Ji galėjo kirsti lažybų iš dienos pajamų, ir ne dėl, švelniai tariant, sudėtingos ekonominės savo padėties, kad šitas.

Autobusui sustojus Monika išsoko stotelėje ir kone iškart pasuko kairėn į Bromtono kapines. Saulei leidžiantis nutįso ilgi šešėliai, oras buvo rudeniškai šaltas. Monika mėgo šias kapines – sustojusio laiko ir ramybės oazę mieste. Patiko puošnūs

antkapiai – paskutinė proga pasipuikuoti. „Ant tavo marmurinės plokštės išraižysiu nuostabią citatą iš Biblijos, o ant kryžiaus užkelsiu natūralaus dydžio Jėzų.“ Žavėjosi akmeniniais angelais (daugumai jų trūko sparnų ar kitų svarbių kūno dalių) ir ant karalienės Viktorijos laikų paminklų išgraviruotais senoviniais vardais: Etelė, Mildreda, Alanas. Kada liautasi vaikams duoti Alano vardą? Kai pagalvoji, juk ir Monikos vardas nepopuliarus. Net ir 1981 metais jos tėvai atrodė keistoki, neišrinkę jai tokio vardo kaip Emilija, Sofija ar Olivija. Monikos Anglijoje baigia išnykti. Kino teatre filmo pabaigoje įsivaizdavu kūrėjų sąrašą: „Paskutinė Monika.“

Sparčiai žingsniuodama tarp žuvusių kareivių ir baltagvardiečių rusų emigrantų kapų, juto čia prieglobstį radusius žvėrelius: pilkąsias voveres, miesto lapės ir juodus kaip degutas varnus, tarsi kapus saugančių mirusiųjų sielas.

Kurgi admiras? Monika pasuko kairėn dairydama seno, rankoje suspaudusio butelį airiško likerio „Baileys“. Pati nelabai žino kodėl, vis dėlto bent kol kas nenori šnekėtis su Džulianu. Spėjo, jei imtų ir prie jo prieitų, jis pasijustų nepatogiai. Nenori netikėtai jo užklupti.

Monika patraukė į šiaurinę kapinių galą, kaip visada trumpam stabtelėjusi prie Emelinos Pankherst kapo tyliai dėkodama linktelėjo. Priėjusi galą pasuko į kitą pusę ir nužingsniavo ne tokiu pramintu taku, netikėtai pusiaukelėje iš dešinės kažkas sujudėjo. Ant išgraviruoto marmurinio antkapio pamatė truputį šventvagiškai su taure rankoje sėdintį Džulianą.

Monika praėjo pro šalį nuleidusi galvą, nenorėdama atkreipti dėmesio. Paskui, jam po kokių dešimties minučių nuėjus, staigiai apsisukusi grįžo atgal perskaityti užrašo ant paminklinio akmens.

ADMIROLAS ANGUSAS VAITVOTERIS,
GYVENĘS PONTO GATVĖJE
MIRĖ 1963 M. BIRŽELIO 5 D. (74 M.)
GERBIAMAS VADAS, MYLIMAS VYRAS, TĖVAS
IR IŠTIKIMAS DRAUGAS
TAIP PAT BEATRIČĖ VAITVOTER
MIRĖ 1964 M. RUGPJŪČIO 7 D. (69 M.)

Pasišiaušė matydama, kad admirolo vardą puošia net keli epitetai, o jo žmonos užrašyta tik mirties data, taip pažymint vietą amžinybėje po vyro antkapio.

Valandėlę stovėjo apgaubta kapinių tylos, įsivaizdavo susibūrusį gražų „Beatles“ laikų jaunimą: ilgaplaukį, trumpais sijonais ir į apačią platėjančiomis kelnėmis, besiginčijantį ir juokaujantį, ir nejučia pasijuto vieniša.